

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 29. juni 2022 av Høyesterett i avdeling med

dommer Hilde Indreberg
dommer Per Erik Bergsjø
dommer Arne Ringnes
dommer Cecilie Østensen Berglund
dommer Kine Steinsvik

HR-2022-1302-A, (sak nr. 22-074191STR-HRET)
Anke over Borgarting lagmannsretts dom 3. mai 2022

Påtalemyndigheten

(statsadvokat Ingrid Vormeland Salte)

mot

A

(advokat Øivind Sterri)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Bergsjø**:

Sakens spørsmål og bakgrunn

(2) Saken gjelder utmåling av straff for særlig grov overtredelse av tolloven ved innførsel av store mengder sigaretter, brennevin og øl. Den er behandlet sammen med HR-2022-1301-A og HR-2022-1303-A for å avklare straffenivået for slike overtredelser.

(3) A er født i 1977 og er polsk statsborger. Han ble 14. juni 2021 satt under tiltale for to overtredelser av tolloven § 16-1, jf. § 16-2, jf. § 16-7, jf. § 3-1 første ledd jf. andre ledd. Forholdet i post a er han frifunnet for. Grunnlaget for post b er beskrevet slik:

«Søndag 21. mars 2021 kl. 13.51 på E6 Svinesund i Halden, som fører av polskregistrert vogntog bestående av Man trekkvogn med kjennetegn --- og Schwitz henger med kjennetegn ---, innførte han fra Sverige til Norge 540.000 stk. sigaretter, 12.089 liter brennevin og 648 liter øl ved å passere i rødt deklarasjonsfelt og uten å ha oppgitt eller fremlagt varene for tollkontroll.»

(4) Søndre Østfold tingrett avsa 22. oktober 2021 dom med slik domsslutning:

- «1. A, født 00.00.1977, frifinnes for forholdet beskrevet i tiltalebeslutningens grunnlag a.
2. A, født 00.00.1977, dømmes for overtredelse av tolloven § 16-1, jf. § 16-2, jf. § 16-7, jf. § 3-1 første ledd, jf. annet ledd til en straff av fengsel i 3 – tre – år. Utholdt varetekt kommer til fratrett i straffen med 223 – tohundreogtjuetre – dager, jf. straffeloven § 83.
3. A, født 00.00.1977, dømmes til tap av førerretten i Norge for alltid, jf. vegtrafikkloven § 33 nr. 1, jf. tapsforskriften § 2-6 nr. 3, jf. førerkortforskriften § 11-3.
4. A, født 00.00.1977, dømmes til å tåle inndragning av:
  - 540 000 stk. sigaretter
  - 12 089 liter brennevin
  - 648 liter øl
  - 1 stk. Apple Iphone
  - 1 stk. Tomtom GPS
 jf. straffeloven § 69, jf. § 75.»

(5) Frifinnelsen for forholdet i post a var enstemmig. For post b ble dommen avsagt under dissens. Flertallet – fagdommeren og én av meddommerne – kom til at overtredelsen var forsettlig. Den andre meddommeren mente at A bare kunne dømmes for grovt uaktsom tollovertredelse.

(6) A anket over bevisvurderingen under skyldspørsmålet og lovanvendelsen for post b, subsidiært over straffutmålingen. Ved Borgarting lagmannsretts beslutning 15. desember 2021 ble anken nektet fremmet i medhold av straffeprosessloven § 321 andre ledd første punktum. A anket nektelsesbeslutningen til Høyesterett. Høyesteretts ankeutvalg avsa

3. februar 2022 kjennelse hvor lagmannsrettens beslutning ble opphevet for så vidt gjaldt reaksjonsfastsettelsen. Utvalget mente at det ikke var fullt ut avklart hva som er riktig straffnivå for denne typen overtredelser, og at det derfor ikke var forsvarlig å nekte anken fremmet. Lagmannsretten henviste så anken over reaksjonsfastsettelsen ved ny beslutning 14. mars 2022.

(7) Borgarting lagmannsrett avsa 3. mai 2022 dom med slik domsslutning:

«I tingrettens dom, domsslutningen punkt 2, gjøres følgende endringer:

1. Straffen settes til fengsel i 2 – to – år og 8 – åtte – måneder.
2. Varetektsfradraget utgjør 415 dager, jf. straffeloven § 83.»

(8) Lagmannsretten la til grunn at tingrettens utgangspunkt for straffutmålingen var for høyt og satte det til fengsel i to år og åtte måneder. Etter lagmannsrettens syn forelå det ingen spesielle skjerpene eller formildende omstendigheter i saken.

(9) Påtalemyndigheten har anket til Høyesterett over straffutmålingen. Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 24. mai 2022 ble anken tillatt fremmet, samtidig som det ble besluttet at saken skulle behandles sammen med HR-2022-1301-A og HR-2022-1303-A.

(10) Fra påtalemyndighetens side er det lagt ned påstand om at straffen settes til fengsel i tre år. Forsvarer har lagt ned påstand om at anken forkastes.

Mitt syn på saken

Nærmere om problemstillingen og saksforholdet

(11) Saken gjelder som nevnt straffutmåling for ett tilfelle av særlig grov overtredelse av tolloven, jf. tolloven § 16-7. A er dømt for ulovlig innførsel av 540 000 sigaretter, 12 089 liter brennevin og 648 liter øl uten å forelegge varene for tollvesenets kontroll. Det unndratte avgiftsbeløpet er beregnet til i overkant av 7,5 millioner kroner. Spørsmålet er hva som er et riktig straffnivå for en slik overtredelse.

(12) Lagmannsretten har innledningsvis i dommen sitert fra tingrettens redegjørelse for As bakgrunn. Her fremgår det blant annet at han har arbeidet i transportbransjen siden 2003, og at han siden 2018 har drevet sitt eget transportfirma med ansatte sjåførere. Videre heter det i sitatet:

«Det hender allikevel at han ved behov også er sjåfør på fraktoppdrag. Dette kan blant annet skje dersom en sjåfør må erstattes som følge av ferie eller sykefravær.»

(13) A er tidligere ustraffet i Norge. Tollovertredelsen ble avdekket ved kontroll av vogntoget hans på Svinesund tollsted i mars 2021. Både omfanget av overtredelsen og størrelsen på avgiftsunndragelsen er uomtvistet. Lagmannsretten har lagt til grunn at A hadde «en sentral og avgjørende rolle som kurér», men at han ikke var involvert i smuglingen på annen måte.

- (14) Den ulovlige innførselen skjedde med det vogntoget som er beskrevet i tiltalebeslutningens post b. Smuglervarene var lastet på paller i hengeren. Pallene var pakket i hvit plast, slik at varene ikke var synlige. Lasten var forseglet, og fraktdokumentene var falske.

Rettslige utgangspunkter

- (15) Tolloven § 16-7 har denne ordlyden:

«(1) Straffen for særlig grov overtredelse av §§ 16-2 til 16-6 er bøter eller fengsel inntil 2 år, men fengsel inntil 6 år ved forsettlig eller grovt uaktsom overtredelse.

(2) Ved avgjørelsen av om overtredelsen skal regnes som særlig grov, legges vekt på om overtredelsen har stort omfang, om inn- og utførsel av varen er forbudt eller underlagt særlige vilkår, om de varer overtredelsen gjelder var bestemt til å omsettes av lovovertræderen, om denne tidligere er dømt for overtredelse av tollovgivningen eller om det foreligger andre omstendigheter av særlig skjerpene art.»

- (16) Paragraf 16-7 videreførte tolloven 1966 § 66, se Ot.prp. nr. 58 (2006–2007) side 107. I HR-2022-1301-A, som er votert tidligere i dag, er det i avsnitt 14 følgende redegjort for hevingen av strafferammen i § 66 fra fengsel i inntil to til fengsel i inntil seks år i 2003. Jeg viser generelt til fremstillingen i den avgjørelsen, men finner grunn til å sitere følgende fra avsnitt 17:

«Jeg konstaterer at lovgiver ønsket en straffskjerpelse for mer effektivt å kunne bekjempe smugling, særlig av sigaretter, alkohol og kjøtt. Dette ble ansett som viktig for å motvirke betydelige avgiftsunndragelser, for å unngå at Norge ble et attraktivt land for smugling og for å motarbeide annen alvorlig kriminalitet.»

Straffutmålingen

- (17) Høyesterett gjennomgår i HR-2022-1301-A avsnitt 19 følgende straffutmålingsmomentene og de hensyn som kommer inn ved straffutmålingen i slike saker. Også den gjennomgåelsen viser jeg til. Drøftelsen munner ut i denne oppsummeringen i avsnitt 25:

«Allmennpreventive hensyn veier tungt på dette området. Det har blant annet sammenheng med en lav oppdagelsesrisiko og at smuglervirksomheten er sterkt samfunnsskadelig, også ut fra hensynet til folkehelsen. Dessuten kan den bygge opp under annen kriminell virksomhet og virke konkurransevridende. Ved straffutmålingen har overtredelsens omfang og størrelsen på avgiftsunndragelsen stor betydning. For øvrig må det legges vekt på om overtredelsen har et organisert eller planmessig preg, og om den er utført på en måte som gjør den vanskelig å avdekke. Også spredningsfaren må tas i betraktning. I tillegg kommer mer alminnelige straffutmålingsprinsipper inn, slik at blant annet domfeltes rolle i overtredelsen får betydning.»

- (18) I dommen drøfter Høyesterett også straffenivået i slike saker. Det fremgår blant annet i avsnitt 27 til 29 at avgjørelser om unndragelse av skatt og merverdiavgift kan gi veiledning, men at de må brukes med en viss forsiktighet. Dette har sammenheng med at

hensynet til folkehelsen kommer inn ved smugling av alkohol, tobakk og kjøtt, mens dette ikke har noen plass i vurderingen når det er skatt og merverdiavgift som unndras. I tillegg kommer at avgiftsunndragelsen i slike tollsaker knytter seg til ulovlig innførsel, jf. alkoholloven § 2-1 og tobakkskadeloven § 8.

- (19) HR-2022-1301-A gjaldt ulovlig innførsel av 1 964 200 sigaretter, 9 598 liter brennevin og 648 liter øl. Det unndratte avgiftsbeløpet var beregnet til i underkant av 11,4 millioner kroner. Smuglingen var utført på nøyaktig samme måte som i saken her, og også i den saken var den domfelte sjåfør uten noen annen rolle i det straffbare forholdet. Lagmannsretten hadde satt straffen til fengsel i tre år og tre måneder. Høyesterett forkastet anken, men uttalte at en straff på fengsel i tre år og fem måneder hadde vært passende, se avsnitt 38. Dommen er et naturlig utgangspunkt for vurderingen av hva som er en riktig straff i saken vår.
- (20) Overtredelsens omfang og størrelsen på det unndratte beløpet står som nevnt sentralt i saker som dette. Selv om også andre momenter påvirker den endelige straffutmålingen, må det klare utgangspunktet være at straffen økes jo høyere omfanget og det unndratte beløpet er. Men på samme måte som i andre typer saker hvor «kvantumsrabatt» er en faktor, bør ikke økningen være fullstendig proporsjonal. Det vil nødvendigvis skje en viss utflating av straffenivået etter hvert som overtredelsene blir mer alvorlige. De fremlagte lagmannsrettsavgjørelsene om overtredelser av tolloven er illustrerende. Avgjørelsene viser at det gjennomgående er gitt ubetinget fengselsstraff på rundt ett år ved unndragelser av i overkant av én million kroner. Ved beløp opp mot rundt tre millioner kroner er straffen økt noenlunde proporsjonalt, mens straffenivået flater ut ved unndragelse av høyere beløp.
- (21) Aktor har tatt til orde for at en vesentlig utflating av straffenivået først bør skje når det unndratte avgiftsbeløpet nærmer seg ti millioner kroner. Hun har begrunnet dette særlig med en henvisning til statistikk over beslag de senere årene. Statistikken kan tyde på at det enkelte beslag blir stadig større. Aktor mener at denne utviklingen bør motvirkes med strengere straffer for overtredelser av beløp opp mot ti millioner kroner.
- (22) Etter mitt syn må statistikkene leses med forsiktighet, ikke minst fordi reisemønsteret var helt annerledes under covid-19-pandemien enn i årene før. Men jeg er enig i at det ut fra allmennpreventive hensyn kan være grunn til å heve straffenivået noe for ulovlig innførsel der det unndratte avgiftsbeløpet er på nivåer opp mot ti millioner kroner. En betydelig andel av smuglingen synes å gjelde slike omfang. Det er nødvendig med strenge straffer for å motvirke denne sterkt samfunnsskadelige virksomheten.
- (23) I tråd med det jeg allerede har sagt, må straffen nødvendigvis bli lavere her enn i HR-2022-1301-A. Men også denne saken gjelder et stort omfang og et betydelig avgiftsbeløp. Brennevinsbeslaget på drøyt 12 000 liter utgjør for eksempel rundt 19 prosent av totalbeslaget i 2021. Spredningsfaren er stor ved smugling av slike mengder. Og i likhet med i HR-2022-1301-A, må det høye unndratte avgiftsbeløpet få vesentlig betydning ved utmålingen.
- (24) Smuglingen var profesjonelt utført. Pakkingen, forseglingen og de falske dokumentene gjorde forholdet relativt vanskelig å oppdage. Jeg legger til grunn at det ved smugling av slike kvanta må finnes et godt organisert apparat både på avsendersiden og mottakersiden.

- (25) Som kurér har A hatt en helt nødvendig rolle. Straffverdigheten av forholdet ville likevel være høyere dersom han også hadde deltatt i planlegging og organisering.
- (26) Vi befinner oss i kjerneområdet for straffskjerpelsen i 2003, jf. HR-2022-1301-A avsnitt 36. Dette tilsier en streng straff. Etter mitt syn foreligger det ingen spesielle skjerpene eller formildende omstendigheter. Alt i alt mener jeg at straffen bør settes til fengsel i tre år.
- (27) Tingretten har også kommet til at straffen bør være fengsel i tre år. Jeg finner det da mest hensiktsmessig å ta utgangspunkt i tingrettens domsslutning når jeg formulerer min slutning.

Konklusjon

- (28) Straffen settes til fengsel i tre år. Fradraget for frihetsberøvelse endres til 472 dager, jf. straffeloven § 83.
- (29) Jeg stemmer for denne

D O M :

I tingrettens dom, domsslutningen punkt 2, gjøres følgende endring:

Fradraget for frihetsberøvelse settes til 472 – firehundreogsyttito – dager.

- (30) Dommer **Ringnes:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (31) Dommer **Steinsvik:** Likeså.
- (32) Dommer **Østensen Berglund:** Likeså.
- (33) Dommer **Indreberg:** Likeså.
- (34) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I tingrettens dom, domsslutningen punkt 2, gjøres følgende endring:

Fradraget for frihetsberøvelse settes til 472 – firehundreogsyttito – dager.